

Wijdmeren bouwt aan een iepenarboretum 2.0

Omdat Wijdmeren al twaalf jaar bezig is met veel verschillende iepsoorten, is er nu een prachtige collectie

De gemeente Wijdmeren is al jaren bezig haar iepenbestand uit te breiden. Volgend jaar en het jaar daarop worden er – met dank aan Noordplant – nog eens ongeveer twintig nieuwe iepensoorten aangeplant. Daarnaast beschikt de gemeente straks ook nog eens over een digitaal iepenarboretum 2.0. Beleidsmedewerker Openbaar groen, Flora en fauna van de afdeling Beheer Openbare Ruimte, Martin Tijdgat, hoopt dit in het najaar van 2015 te lanceren.

Auteur: Sylvia de Witt

In de gemeente Wijdmeren, bestaande uit de dorpen Nederhorst den Berg, Ankeveen, 's-Graveland, Kortenhoef en Loosdrecht in de regio Gooi en Vechtstreek, worden ieder jaar nieuwe iepensoorten aangeplant. Er staan al vierendertig soorten, klonen en kruisingen en de komende twee jaar komen daar nog eens ruim twintig soorten bij. De iep is een boomsoort die hier goed gedijt, volgens bomenbeheerder Martin Tijdgat.

'We zitten hier op de overgang van stuwwalzand en veen – beide hartstikke arm en zuur – en klei vanuit de Vecht, eveneens voedselarm en zuur. Dus in de gehele gemeente Wijdmeren hebben we te maken met zure grond, arm aan mineralen en sporenelementen en met een slechte structuur en een hoge tot zeer hoge grondwaterstand. Als je dan kijkt naar Nederlandse straatbomen die daar goed tegen kunnen, dan kom je al heel snel bij de iep uit.'

Hij vervolgt: 'Op renovatielocaties werken we standaard met grondverbetering, omdat de natuurlijke grond zo arm is dat zelfs een iep

anders niet goed aan de groei gaat. Dat wil je de bewoners van deze gemeente ook niet aandoen. Dan heb je een plantvak keurig ingericht, maar dan groeit het plantsoen niet. Dat kun je niet maken. Dus als we nu ergens een boom neerzetten en die geven we minimaal een parkeervak ruimte, dan moet daar eigenlijk alles in zitten wat die boom voor de komende dertig jaar nodig heeft, ook aan mineralen en sporenelementen.'

Tolerante iepen

Er zijn nu bijna vijfhonderd iepen op 10.000 gemeentelijke bomen. Dat vindt Tijdgat nog echt te weinig.

'Toen ik hier twaalf jaar geleden kwam, trof ik er maar vijftig aan; dat was absurd weinig op toen nog 12.000 bomen. De boombeheerders waren in de vorige eeuw wat huiverig geworden vanwege de iepenziekte. Maar ik wist door mijn achtergrond als groenbeheer- en sortimentsdeskundige dat er genoeg andere keuzes waren in iepensoorten die niet ziek zouden worden. Daarnaast blijkt uit controle met feromoonvallen dat deze regio

hier net zo iepenspintkeverarm is als het centrum van Amsterdam.'

Het kostte Tijdgat nog wel even wat moeite om zijn collega's ervan te overtuigen dat er nu materiaal was dat tegen de iepenziekte kon, maar al gauw begon hij elk jaar meerdere iepen te planten. Na een jaar of zes zagen zijn collega's in dat de nieuwe bomen het goed deden en inderdaad niet ziek werden. Er vallen wel eens iepen uit, maar dat is 0-1% van de bomen en meestal zijn het particuliere goudiepen.

'Nu is de twintig tot dertig procent van de jaarlijkse aanplant om die achterstand in te halen gewoon iep in al zijn variaties. Ik wil komen tot de aantallen die er ook zijn van de andere grote laanboomsoorten en dan zit je toch op rond de duizend iepen. De komende twee jaar komen er nog minstens twintig nieuwe iepensoorten bij. Dit kan ik doen, omdat er kwekers zijn die echt vertrouwen in de iep hebben gehouden. Overal waar onderzoek is gedaan naar iepen – in Italië, Engeland, Frankrijk, Amerika en sinds kort ook

Iepen in Wijdemeren t/m 2014

Soorten en selecties:

bergmanniana

glabra 'Cornuta'

glabra 'Exoniensis' (achter in tuin kasteel Sypesteyn)

glabra 'Lutescens'

davidiana var. *japonica*

leavis

minor

minor 'Cloud Corky'

minor 'Hoersholmiensis'

minor 'Schuurhoek'

pumila var. *arborea* (syn: *pinnato-ramosa*)

Kruisingen en hybriden

x hollandica 'Commelin'

x hollandica *forma*

x hollandica 'Groeneveld'

x hollandica 'Pioneer'

x hollandica 'Vegeta'

x hollandica 'Wredei'

'Amsterdam' (minor of *x hollandica*)

'Clusius'

'Columella'

'Den Haag'

'Dodoens'

'Frontier'

'Homestead'

'Lobel'

'Morton' (ACCOLADE)

'Morton Glossy' (TRIUMPH)

'Nanguen' (LUTECE)

'New Horizon'

'Plantijn'

'Rebona'

'Sapporo Autumn Gold'

'Urban'

'Wanoux' (VADA)

Geplande nieuwe soorten 2015/2016

americana 'Lewis & Clark'

americana 'New Harmony'

americana 'Princeton'

americana 'Valley Forge'

bergmanniana var. *lasiocarpa*

'Camperdownii'

castaneifolia

davidiana var. *manshurica*

georgica

glabra

glabra 'Purpurea'

x hollandica 'Dampieri'

x hollandica 'Daveyi'

laciniata

minor 'Louis van Houtte'

minor 'Sarniensis'

minor 'Variegata'

'Patriot'

'Plinio'

pumila 'Aurescens'

'Regal'

'Rebella'

'Recerta'

'San Zanobi'

'Stavast'

weer in Nederland via Noordplant – wordt er gekruist met deze bomen. Dit om ze weerbaar te maken, zodat ze goed geschikt raken voor stedelijke omgevingen. Deze iepen worden bijna allemaal al in Nederland gekweekt.'

Proef met mycorrhiza

Hoewel iepen dus goed gedijen in de grond van Wijdemeren, zal deze gemeente bij de aanplant van alle nieuwe bomen nu ook standaard mycorrhiza gaan gebruiken. In 2009 is hiermee al een proef gedaan bij de helft van de 95 aangeteelde iepen in tien soorten in een laan op de Herenweg/Stichts End in Ankeveen, en bij de helft van de 30 fladderiepen langs De Kwakel in Kortenhoef.

'We zijn nu vijf jaar verder en ik kan nu duidelijk de verschillen zien tussen de bomen waarbij mycorrhiza is toegepast en de bomen die het niet hebben gekregen. De bomen waarbij het is

toegepast, staan er grosso modo beter bij dan de bomen waarbij dat niet het geval is. Er zijn ook bomen die het niet hebben gekregen en er net zo bij staan als bomen die het wel hebben gekregen, en vice versa. Ongeveer tachtig procent van de iepen doet het er beter op. Mycorrhiza kost minder dan vijf euro per boom. We kopen bomen van 160 tot 260 euro per stuk; dan kunnen die vijf euro er ook wel bij, waardoor van alle jonge bomen de aanplant weerbaarder is tegen ziekten en plagen, beter aanslaat en doorgroeit. We geven ze als het ware een "kontje". We streven naar een goede, evenredige verdeling van alle op onze gronden toepasbare boomsoorten in onze gemeente. Lanen en straten met maar één soort passen we eigenlijk niet meer toe. In een laan van één hoofdsoort staan er nooit meer dan tien van dezelfde soort, kloont of kruising achter elkaar. Dit betekent minder monoculturen en dus minder ziektegevoeligheid. De

Herfstkleur blad en bast jonge *Ulmus* 'Frontier'

Herfstkleur en boomvorm *Ulmus* 'Frontier', aanplant voorjaar 2014.

Martin Tijdgat: 'Wijdmeren is een stuk landelijker dan het stedelijke Amsterdam. de praktijkinfo is een waardevolle toevoeging het iepenregister maken is zo leuk om te doen!'

iepenaanplant wisselde ik al af. In een laan met tachtig iepen staan er dus minstens acht soorten.'

Openbaar iepenregister

Het komende jaar wordt er ook gewerkt aan een digitaal openbaar iepenregister, waarin alle ervaringen die Wijdmeren nu met de iep heeft opgedaan, worden doorgegeven. Het wordt vergelijkbaar met www.straatbomen.nl. Martin Tijdgat hoopt het register over een jaar in de lucht te hebben, dus in het najaar van 2015. 'Ik werk hieraan samen met adviesbureau Cobra. Met hun specifieke software inspecteer ik iedere drie jaar mijn bomen. We gaan nu bekijken of we een gedeelte van dat bestand, de iepen, apart kunnen zetten en openbaar toegankelijk maken.'
Waarom een speciaal iepenregister?

'Omdat we hier al twaalf jaar bezig zijn met al die verschillende iepsoorten, hebben we inmiddels een behoorlijk mooie collectie. Er zijn veel bomenbeheerders van andere gemeenten en andere bomenliefhebbers die deze bomen nooit gezien hebben. Nou, dan zeggen wij: "Kom dan eens kijken hoe ze het hier doen en hoe ze eruit zien." Negentig procent van de iepen hier is jong, dus je kan bij ons heel goed zien wat ze doen.'

Praktijkonderzoek iepenplant

Het is straks de bedoeling dat mensen die de dorpen van Wijdmeren bezoeken, op de iepenar-

boretum-website kunnen zien waar ze iepen kunnen vinden. En daar kunnen ze dan naartoe gaan, naast de informatie die ze krijgen over de soort of kloon waar het om gaat en de manier waarop je ze kunt beheren. De iepen staan door de hele gemeente verspreid. Amsterdam heeft een iepenarboretum nabij het filmmuseum en in Zuidwest-Friesland staat ook een verzameling iepen op een verkeersplein. Tijdgat: 'Dat is heel erg leuk en nuttig, maar wij willen via dit register ook veel informatie geven over deze bomen. Iedere afzonderlijke iepsoort komt op de site met een foto en een verhaal. Amsterdam is puur stedelijk; wij zitten hier toch echt landelijker. Amsterdam heeft zijn eigen oplossingen qua grond; wij hebben weer andere oplossingen, dus je kunt gewoon zien wat een boom in verschillende omstandigheden doet. In Friesland staan de iepen op het verkeersplein in de volle wind in een heel andere grondsoort. Op iedere locatie zijn er weer andere mogelijkheden. Een boombeheerder van een gemeente kan in ons iepenarboretum zien welk specifiek gedrag een iep bij ons vertoont op een bepaalde locatie en dan kan hij bedenken: die boom ga ik bestellen. Men krijgt ook informatie over het tijdstip van aanplant, wat we met de ondergrond gedaan hebben om die beter geschikt te maken, welke ervaringen wij ermee hebben, hoe de bomen groeien op die grond, of ze ziek geworden zijn of juist niet. Deze

praktijk informatie die mensen erbij krijgen, naast het feit dat ze die bomen in de gemeente kunnen gaan bekijken, is een waardevolle toevoeging voor bewoners, overheden of bedrijven. Dat is het doel van dit iepenregister. Het is zo leuk om te doen; ik heb ook niet voor niets al die soorten geïntroduceerd. En mijn collega's zien nu toch ook wel het gemak in van de iep', besluit Tijdgat.

Kruisbestuiving

Ronnie Bijboer, Noordplant: 'Ook dit is een vorm van kruisbestuiving!
Voor sommigen is het planten van zo'n diversiteit aan iepen veel te veel. Die hebben liever slechts 'Lobel', 'Columella' en 'New Horizon'. En daar is niet op tegen, maar het zijn de enthousiaste groenbeheerders die zorgen voor verandering. De mannen en vrouwen die hun nek durven uitsteken (en daarbij ook wel eens een blauwtje lopen) vullen uiteindelijk onze gezamenlijke kennis aan, waar vooral de volgende generatie weer iets mee kan. Als iepenthousiasteling ben ik jaren geleden al begonnen met een eigen veredelingsprogramma, daarmee het stokje van iepen deskundige Hans Heijbroek (87) overnemend. Maar het gecontroleerd kruisen van bomen is een proces van de lange adem. Dat doe je eigenlijk ook voor de volgende generatie. En dat hou je alleen vol als er aan de zijde van de afnemers enthousiast op gereageerd wordt. Dat is dan ook een vorm van kruisbestuiving.'

Ronnie Nijboer: Noordplant

Ronnie Nijboer, Noordplant

Stuur of twitter dit artikel door!

Scan of ga naar:

www.boomzorg.nl/artikel.asp?id=19-4972